«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
_____ Ганна ТОЛСТАНОВА
«___» _____2026 р.

ВИСНОВОК

Київського національного університету імені Тараса Шевченка про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Витяг
з протоколу № 11 засідання кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права від «10» березня 2026 року

Присутні: Головуючий на засіданні – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, завідувач кафедри адміністративного права та процесу **Діхтієвський П.В.**, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Пашинський В.Й., докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного права та процесу Задирака Н.Ю., доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Соломаха А.Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Герасименко Є.С., кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри адміністративного права та процесу Савіцька В.В., докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Сусак М.С., докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Цьоменко А.В.

Серед присутніх **4** доктори юридичних наук, **2** кандидати юридичних наук – фахівців зі спеціальності, за якої виконувалась дисертація, **2** доктори філософії у сфері права.

Засідання проведено у приміщенні Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. № 324).

Секретар засідання: докторка філософії в галузі права, асистентка кафедри адміністративного права та процесу Цьоменко А.В.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Пашинський Володимир Йосипович.

Дисертація виконувалася на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.Тема дисертації затверджена протоколом засідання Вченої ради Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 5 від 01 листопада 2022 року та уточнена протоколом № 8 від 28 жовтня 2025 року.

Виступили:

Здобувачка Єфіменко Крістіна Олегівна із презентацією за основними положеннями дисертації «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» (презентація основних результатів дисертаційного дослідження додається):

«Шановні колеги! Щиро дякую за надану можливість представити результати мого дисертаційного дослідження.

До вашої уваги пропонується дисертація на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні», присвячена комплексному теоретико-правовому дослідженню публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства як самостійного адміністративно-правового інституту.

Розбудова України як європейської, демократичної та правової держави в умовах обмеженості бюджетних ресурсів і необхідності відновлення інфраструктури, зумовленої збройною агресією російської федерації, актуалізує використання публічно-приватного партнерства як інструменту залучення ресурсів приватного сектору для задоволення публічного інтересу із збереженням державного контролю над стратегічно важливими об'єктами; водночас потреба в удосконаленні публічного управління у цій сфері обумовлена необхідністю подолання інституційних, правових та управлінських бар'єрів, що стримують ефективне застосування ППП, попри його доведену результативність у розвинених країнах, а відсутність комплексних наукових досліджень і суттєве оновлення законодавства, зокрема прийняття у 2025 році Закону України «Про публічно-приватне партнерство», зумовлюють необхідність переосмислення ролі публічної влади, змісту управлінських повноважень та адміністративно-правового механізму цього інституту.

У дисертаційному дослідженні було визначено *мету*, яка полягає у тому, щоб комплексно дослідити публічне управління у сфері ППП в Україні та сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення з урахуванням європейських стандартів і досвіду.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність послідовного вирішення *завдань*, представлених в презентації.

В роботі сконцентровано увагу на об'єкті та предметі дослідження та застосовано сукупність загальнофілософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних *методів* пізнання, серед яких найбільшого використання набули діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний, статистичний методи. Використання таких методів при опрацюванні матеріалу дослідження дозволило вирішити поставлені завдання відповідно до мети дослідження.

Діалектичний метод застосовувався для розгляду публічно-приватного партнерства та публічного управління у цій сфері в їхньому динамічному розвитку і взаємозв'язку з іншими суспільними процесами. Використання зазначеного методу, зокрема, дало можливість простежити генезу інституту ППП (підрозділ 1.2), виявити вплив різноманітних чинників на формування системи законодавства у сфері ППП (підрозділ 2.1), розвиток системи суб'єктів публічного управління (підрозділ 2.2) та еволюцію реалізації ППП як у цілому, так і в окремих галузях економіки (підрозділ 2.3). За допомогою системно-структурного методу досліджено систему суб'єктів публічного управління (підрозділ 2.2), структуру публічно-управлінської системи ППП (підрозділ 1.3), елементи адміністративно-правового механізму (підрозділ 2.1). Застосування формально-юридичного (формально-логічного) методу дозволило уточнити зміст базових дефініцій, зокрема поняття та сутності публічно-приватного партнерства (підрозділ 1.1), публічного управління (підрозділ 1.3), а також проаналізувати нормативно-правові засади публічного управління у цій сфері (підрозділ 2.1). Історико-правовий метод використано для дослідження генези розвитку інституту ППП в Україні та у світі, що дало можливість виділити основні етапи його становлення (підрозділ 1.2). Порівняльно-правовий метод було використано головним чином на етапі дослідження європейського законодавства та досвіду (розділ 3). З його допомогою проаналізовано законодавство та практику публічного управління у сфері ППП в державах – членах ЄС (підрозділ 3.1) та визначено можливості імплементації найкращих європейських підходів у національне законодавство України (підрозділ 3.2). За допомогою статистичного методу, зокрема у підрозділі 2.3 проаналізовано практичну діяльність органів публічної влади щодо реалізації проєктів ППП.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній правовій науці комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Основні наукові положення, що визначають новизну дослідження та виносяться на захист, полягають у тому, що *вперше*:

- запропоновано авторське визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства»;
- представлено структуру публічного управління у сфері ППП, яка включає: 1) суб'єктів публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу; 2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП, що реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП, що забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку;
- обґрунтовано особливості публічного управління у сфері ППП щодо розподілу управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП.

Також *удосконалено* ряд положень, що попередньо точково були висвітлені вітчизняними науковцями та законодавцями:

- підходи до періодизації становлення та розвитку ППП в Україні за критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання шляхом виділення шести основних етапів: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX- кінець XIX століття); 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття); 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.); 4) формування національної правової бази у сфері ППП (1991 - 2010 рр.); 5) розвиток законодавства з питань державно-приватного партнерства (2010 - 2025 рр.); 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (2025 р. - сьогодні);
- підходи до систематизації ознак публічного управління у сфері ППП;
- теоретичні підходи щодо визначення системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП, їх класифікації та необхідності утворення нових спеціальних органів публічного управління у сфері ППП;
- класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері ППП залежно від їх повноважень;
- підходи до класифікації приватних партнерів та обґрунтування необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо визначення поняття «приватний партнер»;
- визначення та характеристику механізму адміністративно-правового забезпечення публічного управління в сфері ППП;
- підходи до класифікації держав за критерієм правового регулювання та інституційного забезпечення ППП.

дістали подальшого розвитку:

- підходи щодо визначення поняття та ознак ППП як правового інституту;
- наукові розробки щодо визначення поняття та системи нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП;
- підходи до вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП у відповідності до стандартів Європейського Союзу;
- теоретичні підходи щодо необхідності розповсюдження дії Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони із врахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації;
- наукові розробки щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання захисту об'єктів культурної спадщини при реалізації проєктів ППП шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо гарантування охорони об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення належного інформування потенційного приватного партнера про встановлені законодавством режими використання, збереження та обмеження щодо таких об'єктів ще на етапі підготовки конкурсу, та внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою посилення адміністративної відповідальності за порушення режиму охорони культурної спадщини під час виконання договорів ППП та концесії.

Практичне значення одержаних наукових результатів полягає в різних аспектах, зокрема щодо використання в межах науково-дослідної діяльності, нормотворчої діяльності, правозастосовної діяльності та навчального процесу.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою і задачами дослідження, складається з анотації, вступу, трьох розділів, які, своєю чергою, складаються з восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 241 сторінок, із яких на 161 сторінках міститься основний текст роботи. Список використаних джерел нараховує 174 найменувань.

Дякую за увагу! Якщо у вас виникли запитання, будь ласка, задавайте їх-буду рада відповісти.».

Після закінчення презентації до Єфіменко К.О. присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Соломаха Артем Григорович: Які елементи формують структуру системи публічного управління у сфері ППП і чому саме такий набір є достатнім?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання.

Я розкриваю структуру публічно-управлінської системи у сфері ППП через чотири взаємопов'язані блоки: суб'єкти (публічні та приватні), об'єкт (суспільні відносини на всіх стадіях життєвого циклу проєкту ППП), керуючий вплив (поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів) та зворотні зв'язки (інформація про перебіг і результативність). Така модель відображає і нормативну частину управління, і фактичний стан реалізації проєктів ППП, і механізми та контроль з можливістю корекції управлінських рішень. Вона також дозволяє відмежувати ППП від інших угод і показати його спрямованість на задоволення публічного інтересу.

Доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та процесу Соломаха Артем Григорович: Дякую, відповіддю задоволений.

Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу, заслужений юрист України Діхтієвський Петро Васильович: Яке місце публічного управління у сфері ППП у загальній системі публічного управління України і як воно впливає на задоволення публічного інтересу?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання.

ППП у моїй роботі показано як інструмент задоволення публічного інтересу через організовану взаємодію публічних і приватних суб'єктів, де держава/громада не втрачає керуючий вплив, а змінює формат такого впливу. Провідна роль на етапі підготовки проєкту ППП належить публічному партнеру та після укладення договору ППП відбувається зміна правового статусу приватного партнера, за результатом переходу до договірних механізмів регулювання під час реалізації проєкту приватний партнер набуває статусу суб'єкта публічного управління. При цьому, місце публічного управління у сфері ППП визначається тим, що воно лежить на перетині управління публічним майном (інфраструктурою) та публічними послугами, а якість публічного управління прямо впливає на результативність проєкту ППП. Тому важливим є не лише «укласти договір», а забезпечити прозорість, підзвітність і контроль протягом повного циклу реалізації проєкту ППП.

Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу, заслужений юрист України Діхтієвський Петро Васильович: Дякую, відповіддю задоволений.

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Герасименко Євген Станіславович: У дисертаційному дослідженні Ви приділяєте значну увагу характеристиці системи суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства. Яким чином у роботі визначено систему таких суб'єктів та які основні групи суб'єктів публічного управління у сфері ППП Ви виокремлюєте?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання.

Система суб'єктів публічного управління у сфері ППП - це сукупність приватних суб'єктів та публічних суб'єктів, наділених публічно-владними повноваженнями органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій, які здійснюють формування, реалізацію (координацію, регулювання та контроль) публічної політики у сфері ППП, забезпечуючи задоволення публічного інтересу шляхом залучення приватного сектора до виконання суспільно значущих функцій і реалізації ППП-проєктів. Після укладання договору ППП, під час реалізації проєкту, приватний партнер набуває статусу суб'єкта публічного управління.

Суб'єктів публічного управління у сфері ППП, виходячи з їх повноважень, можна поділити на такі основні групи: публічні суб'єкти (органи публічної влади), приватні суб'єкти (приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України).

Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Герасименко Євген Станіславович: Дякую, відповіддю задоволений.

Кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри адміністративного права та процесу Савіцька Вікторія Валентинівна:

Як цифровізація та електронні інструменти (е-процедури, відкриті дані, електронні закупівлі/реєстри) впливають на прозорість і підзвітність публічного управління у сфері ППП?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання!

Цифровізацію у сфері ППП я розглядаю як підсилювач принципів прозорості та підзвітності: вона знижує витрати, спрощує контроль органів публічної влади і полегшує доступ громадськості до інформації щодо проєкту ППП. Водночас цифрові інструменти не замінюють правових процедур: вони ефективні лише тоді, коли нормативно визначені ролі, строки, критерії та відповідальність. Тому цифровий компонент - це частина управлінської інфраструктури, яка має підсилювати адміністративно-правове забезпечення публічного управління у сфері ППП.

Кандидатка юридичних наук, асистентка кафедри адміністративного права та процесу Савіцька Вікторія Валентинівна: Дякую, відповіддю задоволена.

Докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Цьоменко Аліна Володимирівна: Як Ви визначаєте систему нормативно-правового забезпечення публічно-приватного партнерства, скільки рівнів Ви в ній виділяєте та які функції виконує кожен із зазначених рівнів у механізмі реалізації ППП?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання!

Система нормативно-правового забезпечення ПЧП включає: 1) законодавчий рівень (рамковий закон про ПЧП та спеціальні акти, що регулюють окремі інструменти/сектори, зокрема концесійні відносини й фінансові механізми стимулювання); 2) підзаконний рівень, який деталізує реалізацію ПЧП у конкретних сферах, у тому числі через: стратегії розвитку ПЧП, визначення правового статусу приватного партнера у відповідному секторі, критерії участі приватних суб'єктів та переліки об'єктів, придатних для ПЧП. Подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення ПЧП в Україні передбачає вдосконалення рамкового закону про ПЧП (шляхом закріплення загальних критеріїв конкурсної процедури) і розроблення підзаконних нормативно-правових актів для окремих сфер та процедур, які забезпечать відповідність стандартам ЄС.

Докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Цьоменко Аліна Володимирівна: Дякую, відповіддю задоволена.

Докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Сусак Марина Сергіївна: Які ключові елементи механізму адміністративно-правового забезпечення ПЧП Ви виділяєте та як вони забезпечують керованість і законність проєктів?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання!

Механізм адміністративно-правового забезпечення ПЧП визначається крізь призму наступних його елементів: 1) об'єкт - суспільні відносини у сфері ПЧП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) суб'єкти - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ПЧП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки в межах партнерських проєктів; 3) адміністративно-правові норми, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ПЧП; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають між публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ПЧП; 5) методи впливу, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми), загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі), що забезпечують керованість і законність проєктів.

Докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Сусак Марина Сергіївна: Дякую, відповіддю задоволена.

Докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного права та процесу Задирака Наталія Юріївна: У дисертації Ви виокремлюєте три підходи до нормативно-правового забезпечення публічно-

приватного партнерства у державах ЄС. За якими критеріями здійснено таку класифікацію та який із зазначених підходів, на Вашу думку, є найбільш ефективним для України?

Єфіменко К.О.: Дякую за запитання! У державах ЄС за критерієм правового регулювання ППП сформувались три підходи щодо системи публічного управління у сфері ППП та його нормативно-правового забезпечення: 1) держави, які мають діючий спеціальний закон, що безпосередньо регулює правовідносини у сфері ППП, що передбачає створення інституційної бази для реалізації партнерських проєктів між державним і приватним секторами, забезпечення прозорості процедур, баланс інтересів сторін та ефективне використання публічних ресурсів; 2) держави, де відсутній спеціальний законодавчий акт, що безпосередньо регулює правові відносини у сфері ППП. Регулювання сфери ППП здійснюється на основі інших законів, зокрема закону «Про концесії», та через загальні положення цивільного, адміністративного та іншого законодавства; 3) держави, в яких спеціальний закон, який би регулював правовідносини у сфері ППП, знаходиться на етапі розробки. Такі законодавчі ініціативи нині знаходяться на стадії підготовки або громадського обговорення, що свідчить про перехідний період до встановлення ефективного правового регулювання ППП спеціальним законом.

В Україні за період незалежності сформувалось система законодавства у сфері ППП, в основі якої лежить спеціальний закон, що регулює суспільні відносини у сфері ППП, процедури підготовки та реалізації проєктів, що загалом відповідає стандартам ЄС, однак потребує подальшого розвитку шляхом ухвалення підзаконних нормативно-правових актів та внесення змін до суміжних законів з урахуванням галузевої специфіки реалізації ППП-проєктів. На сьогодні однією з ключових проблем розвитку ППП в Україні є недостатня узгодженість правового регулювання ППП із законодавством про публічні закупівлі, антимонопольні обмеження та охорону довкілля, що зумовлює необхідність гармонізації відповідних норм для забезпечення правової визначеності та зниження регуляторних ризиків.

Докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного права та процесу Задирака Наталія Юріївна: Дякую, відповіддю задоволена.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Пашинський Володимир Йосипович.

Єфіменко К.О. виконала в повному обсязі освітньо-наукову програму на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка за

спеціальністю 081 «Право» та провела власне наукове дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена сучасними викликами розвитку суспільних відносин в Україні в умовах повномасштабної збройної агресії, європейської інтеграції та необхідності післявоєнного відновлення, що актуалізує пошук ефективних механізмів залучення фінансових, управлінських і технологічних ресурсів для задоволення публічного інтересу. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів і зростанні потреб щодо відновлення та модернізації інфраструктури особливого значення набуває публічно-приватне партнерство як інструмент публічного управління, спрямований на задоволення публічного інтересу шляхом узгодження інтересів публічної влади та приватного сектору.

Актуальність дослідження посилюється трансформаційними процесами у сфері публічного управління, зумовленими європейською інтеграцією України, децентралізацією та реформуванням публічного управління, що впливає на характер і зміст суспільних відносин у сфері публічно-приватного партнерства та потребує вдосконалення адміністративно-правових механізмів їх регулювання. Практика реалізації проєктів ППП в Україні свідчить про наявність системних проблем, пов'язаних із фрагментарністю правового регулювання, складністю та довготривалістю процедур, неузгодженістю повноважень суб'єктів публічного управління (адміністрування) та обмеженою інституційною спроможністю публічних партнерів.

Особливого значення проблематика публічного управління у сфері ППП набуває у зв'язку з оновленням законодавства, зокрема прийняттям у 2025 році Закону України «Про публічно-приватне партнерство», яким, зокрема, законодавчо закріплено більш коректне, порівняно з поняттям державно-приватного партнерства, визначення поняття публічно-приватного партнерства та уточнено коло його суб'єктів. Водночас зазначені законодавчі новації зумовлюють необхідність переосмислення наукових підходів до дослідження публічно-приватного партнерства, зокрема, уточнення наявних доктринальних положень і класифікацій, а також розвитку адміністративно-правової доктрини публічного управління у сфері ППП.

Порушеним питанням з боку наукової спільноти не приділено належної уваги. Вказане обумовлює актуальність проведення дисертаційної роботи Єфіменко К.О.

Мета дисертації полягає в тому, щоб комплексно дослідити загально-правові засади публічного управління в сфері ППП та надати пропозиції щодо вирішення комплексу теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із адміністративно-правовими аспектами регулювання правовідносин у відповідній сфері, з урахуванням європейських стандартів і сучасних викликів України.

В ході наукового дослідження використано комплексний підхід та сукупність філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, що дозволило дослідити проблеми публічного управління в сфері ППП в Україні і вирішити поставлені завдання відповідно до мети дослідження.

Положення і висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, Закону України «Про публічно-приватне партнерство», та інших нормативно-правових актах України. Дисертантка зверталася також до законодавства держав-членів ЄС, досвід яких може бути використано в Україні.

Під час дослідження К.О. Єфіменко набула теоретичних знань, умінь, навичок та високого рівня компетентності у досліджуваній сфері. Всі основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є обґрунтованими, логічними та послідовними. Наукова новизна дисертаційної роботи є науково обґрунтованою та доведеною. Усе це дає підстави стверджувати про наукову зрілість авторки.

Загалом наведене вище дає підстави зробити висновок, що наукове дослідження охоплює широкий спектр проблем і водночас характеризується глибиною і комплексністю, автором було переконливо обґрунтовано пропозиції та сформовано ґрунтовні та достовірні висновки.

Ряд положень, викладених у дисертаційній роботі, вирізняються науковою новизною. Використані в дисертації ідеї, положення та гіпотези інших авторів мають відповідні посилання й використані лише для підкріплення ідей дисертантки.

Дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні в умовах євроінтеграції, воєнного стану та післявоєнного відновлення.

У роботі обґрунтовано доцільність розгляду публічно-приватного партнерства не лише як договірної форми взаємодії публічного і приватного секторів, а як специфічної підсистеми публічного управління з власним суб'єктним складом, інструментами та логікою управлінського циклу. Вперше запропоновано визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства», також визначено його ознаки та структуру публічно-управлінської системи ППП.

Розкрито адміністративно-правову природу договору публічно-приватного партнерства як спеціального різновиду адміністративного договору та інструменту керуючого впливу. Обґрунтовано трансформацію правового статусу приватного партнера, який після укладення договору ППП у межах делегованих повноважень включається до суб'єктного складу публічного управління у сфері ППП.

Дістали подальшого розвитку підходи до періодизації становлення інституту ППП, класифікації суб'єктів публічного управління у сфері ППП, а також до визначення галузевих особливостей реалізації проєктів ППП, зокрема у сферах критичної інфраструктури, культури та оборони. Сформульовано практичні рекомендації щодо удосконалення адміністративно-правових механізмів реалізації проєктів ППП з урахуванням європейського досвіду та потреб відновлення України.

Практичне значення одержаних наукових результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації положення та висновки впроваджено та можуть бути використані: у нормотворчій діяльності – для розробки пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства (акт впровадження результатів дисертаційної роботи у діяльність Міністерства культури України); правозастосовчій діяльності – для підвищення ефективності діяльності суб'єктів публічного управління у сфері ППП; у освітній діяльності – в навчальному процесі під час підготовки фахівців у галузі знань 08 Право, зокрема в ході викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України», (акт впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальний процес Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

У цілому рукопис Єфіменко Крістіни Олегівни є завершеним науковим дослідженням, яке вносить вклад у розв'язання важливих завдань – вдосконалення законодавства України, що регулює питання публічного управління в сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Дисертація оформлена згідно вимог Міністерства освіти і науки України. Структура роботи повністю відповідає меті і завданням дослідження, логіка викладу матеріалу заслуговує на схвалення, положення дисертації повністю відображає основні результати дослідження. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для юридичної науки. Наведене свідчить про особистий внесок здобувача в правову науку.

Ураховуючи наведене, вважаю, що Єфіменко К.О. і її дисертаційне дослідження заслуговують на підтримку. Тому прошу підтримати і просити Вчену раду Навчально-наукового інституту права звернутися до Національного агентства з питань оцінювання якості освіти з клопотанням про утворення разової спеціалізованої вченої ради для проведення захисту дисертаційної роботи. У зв'язку з цим прошу кафедру та головуючу на засіданні рекомендувати роботу до захисту.

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження:

Докторка філософії в галузі права, асистентка кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Сусак Марина Сергіївна:

Шановні колеги! Я ознайомилася із результатами дисертації і хочу зазначити, що в цілому усі розділи та підрозділи дисертаційної роботи за своїм змістом та висновками, перспективами подальшого дослідження і використання для розвитку науки слід вважати вагомими та вдало викладеними. Аналіз змісту дисертації дозволяє послідовно дослідити процес втілення ідей і думок автора у тексті наукової роботи, виділити найбільш переконливі аргументи, а також питання, які потребують подальших досліджень.

Формування сучасної моделі публічного управління в Україні зумовлює необхідність впровадження ефективних інструментів взаємодії публічного та приватного секторів. Особливого значення при цьому набуває інститут публічно-приватного партнерства, який у міжнародній практиці розглядається як один із дієвих інструментів залучення приватних ресурсів, управлінського досвіду та інновацій до вирішення суспільно значущих завдань.

Для України розвиток публічно-приватного партнерства є особливо важливим в умовах воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення держави. Масштабні виклики, пов'язані з руйнуваннями об'єктів інфраструктури, необхідністю їх відбудови та модернізації системи публічного управління, зумовлюють потребу у впровадженні ефективних моделей співпраці між публічним і приватним секторами. За таких умов публічно-приватне партнерство розглядається як один із перспективних механізмів консолідації ресурсів держави та бізнесу для реалізації стратегічних завдань розвитку країни.

Актуальність також підтверджується положеннями Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 рр., затвердженої Указом Президента України від 27.09.2021 р. № 487/2021, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р., окреслених в Указі Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019, Національної економічної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 тощо.

З огляду на викладене є підстави вважати, що обрана Єфіменко Крістіною Олегівною тема наукового дослідження має комплексний характер і високий рівень актуальності, теоретичне і практичне значення.

Авторка дисертаційного дослідження продемонструвала високий теоретичний рівень узагальнення та викладу матеріалу, вміння застосовувати загально-наукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання (діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та статистичний методи), аналізувати наукові джерела та нормативно-правові акти, судову практику. Використання широкого спектру методів наукового пізнання позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості одержаних теоретичних та практичних результатів.

Авторкою було доведено вміння надавати критичну оцінку науковим джерелам та ідеям інших дослідників, формувати самостійні висновки та аргументувати їх. Текст дисертаційної роботи засвідчує високий рівень підготовки дисертантки, її володіння технікою наукового-аналітичного пізнання та підтверджує наявність відповідних знань та уявлень про специфіку дослідження проблематики публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Дисертація К.О. Єфіменко є першим комплексним адміністративно-правовим дослідженням, у якому з використанням необхідних методів наукового пізнання, здобутків вітчизняної і зарубіжної юридичної науки, урахуванням європейського досвіду, положень чинних нормативних актів України, міжнародних документів, рішень судових інституцій проаналізовано проблеми публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні, а також розроблено пропозиції та рекомендації щодо їх подолання.

Авторкою вірно визначено об'єкт і предмет наукового дослідження, а також чітко окреслено його мету та наукові завдання. Структура дисертаційної роботи складається із анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаних джерел.

Основні положення та результати дисертації відображені у 11 наукових публікаціях, з них: одна стаття - у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; чотири статті – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та шість – тези доповідей на науково-теоретичній та науково-практичних конференціях, круглих столах. Опубліковані наукові статті, тези науково-практичних конференцій за темою дисертаційного дослідження мають безпосередній зв'язок з усіма структурними частинами проведеного дослідження, конкретизують і доповнюють основні положення його новизни.

Навіть стислий виклад основного змісту та елементів наукової новизни дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни свідчить про те, що в ній проведені важливі теоретичні дослідження та зроблені висновки, рекомендації і пропозиції щодо публічного управління у сфері публічно-приватного партнерсва в Україні.

Все вищевикладене дає достатні підстави зробити загальний висновок, що зміст дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни в повній мірі розкриває тему роботи та питання плану дослідження, завдяки чому можна вважати її самостійною завершеною науковою працею, а сама наукова робота свідчить про високий рівень фахової підготовки дисертантки за досліджуваною проблематикою.

Оцінка змісту дисертації.

Робота виконана на високому теоретичному рівні з забезпеченням повноти аналізу та розв'язання мети та наукових завдань, освітленню теоретично обґрунтованих рекомендацій та пропозицій, а відповідно є внеском у розвиток юридичної науки, адміністративного права та адміністративного процесу в Україні.

Дисертація відповідає вимогам, що встановлені до досліджень на здобуття наукового ступеня та оформлена згідно вимог Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

По-перше, у дисертаційному дослідженні (с. 66-68) авторкою визначено низку ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, серед яких, зокрема, спрямованість на забезпечення публічного інтересу, комплексність та міжгалузевий характер, використання адміністративного договору, партнерський характер управління, ризик-орієнтованість та результативність, а також прозорість, підзвітність і залучення громадськості.

Загалом запропонований підхід заслуговує на підтримку, однак окремі з наведених положень потребують додаткового авторського обґрунтування. Зокрема, постає питання: чи доцільно відносити залучення громадськості саме до ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, якщо зазначена характеристика традиційно розглядається у науці як один із загальних принципів публічного управління та демократичного врядування? Крім того, за якими критеріями авторкою проведено розмежування між загальними характеристиками публічного управління та специфічними ознаками публічного управління саме у сфері ППП?

У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв визначення запропонованих ознак, а також їх більш детального теоретико-правового обґрунтування.

По-друге, у дисертаційному дослідженні (с. 55) авторкою запропоновано періодизацію розвитку партнерства держави та приватного сектору в Україні, відповідно до якої виокремлено шість основних етапів еволюції відповідних відносин.

Водночас запропонований підхід викликає певні наукові питання.

Зокрема, які саме критерії покладено авторкою в основу виокремлення шостого етапу розвитку публічно-приватного партнерства, пов'язаного з приведенням національного законодавства у відповідність до європейських стандартів, починаючи з 2025 року? Чи можна розглядати цей період як самостійний етап розвитку інституту публічно-приватного партнерства, якщо процеси адаптації національного правового регулювання до стандартів Європейського Союзу розпочалися значно раніше та вже були характерними для

попереднього етапу розвитку законодавства у сфері публічно-приватного партнертсва (2010 - 2025 рр.)? У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв, за якими було здійснено запропоновану періодизацію розвитку публічно-приватного партнерства в Україні.

Проте, варто підкреслити, що зазначені зауваження за своїм змістом не можуть бути охарактеризовані як суттєві недоліки у дослідженні та не торкаються принципових положень і здобутків дисертантки, а також не мають впливати на загальну позитивну оцінку проведеної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» є комплексною, самостійною, завершеною науковою роботою, яка містить нові та конкретні наукові результати, обґрунтовані на основі аналізу широкої джерельної бази.

Дисертація Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» відповідає вимогам, закріпленим у Наказі Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 року) та Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Професор кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Задирака Наталія Юріївна

Шановні колеги!

Я уважно ознайомилась з положеннями дисертації, з публікаціями, в яких знайшли відображення її ключові ідеї, та можу повідомити, що дисертація на тему «**Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні**» є надзвичайно актуальною.

Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні сьогодні є стратегічним механізмом для залучення інвестицій у відбудову критичної інфраструктури. Завдяки адаптації чинного законодавства до стандартів ЄС та роботі Агенції з питань підтримки ДПП, процес підготовки проєктів стає більш прогнозованим, що дозволяє ефективно розподіляти ризики між державою та інвесторами.

Ефективне публічне управління у сфері ППП є запорукою швидкої модернізації України в умовах післявоєнного відновлення. Воно дозволить не лише залучати кошти, яких бракує в бюджеті, а й забезпечувати високу якість управління об'єктами публічного сектора, перетворюючи державу з "утримувача" на ефективного "замовника" послуг. Цифровізація ППП мінімізує корупційні ризики та підвищуватиме довіру міжнародних фінансових інституцій, які готові надавати гарантії для масштабних ініціатив у сферах енергетики, транспорту та медицини.

Дисертація Єфіменко К.О. є одним з перших в Україні спеціальним комплексним дослідженням публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні, що підтверджує актуальність та наукову новизну обраної теми.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, ґрунтуються на комплексному аналізі чинного вітчизняного законодавства, міжнародно-правових актів, судової практики. Дисертанткою використано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема діалектичний, формально-юридичний (формально-логічний), історико-правовий, аналітичний, системний (системно-структурний), порівняльно-правовий, метод інтегрального аналізу.

Архітектоніка дослідження є обґрунтованою та збалансованою. Структура дисертації логічна, корелюється з метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження.

Цілком погоджуємося із думкою дисертантки, що для подальшого розвитку інституту публічно-приватного партнерства в Україні система публічного управління має бути орієнтована на послідовну активізацію співпраці органів публічної влади з приватними партнерами за договорами ППП.

Важливе теоретичне значення має систематизація ознак публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства, зокрема договірний характер управлінського впливу, партнерська модель реалізації публічних функцій, ризик-орієнтованість, результативність, багатосуб'єктність та спрямованість на забезпечення публічного інтересу.

Наголошено, що на етапі підготовки проєкту ППП провідна роль належить публічному партнеру, який діє як носій владних повноважень, визначаючи зокрема параметри взаємодії та відповідальності сторін та інші умови у договорі ППП, а на етапі реалізації проєкту ППП відбувається зміна характеру керуючого впливу, який здійснюється переважно через договірні механізми, закріплені в договорі ППП.

Важливого значення набуває групування інструментів нормативно-правового забезпечення розвитку ПІП на три блоки: технологічні інструменти, макроекономічні інструменти та мікроекономічні інструменти.

Подальше вдосконалення нормативно-правового забезпечення ПІП в Україні передбачає вдосконалення рамкового закону про ПІП і розроблення підзаконних нормативно-правових актів для окремих сфер та процедур, що сприятиме наближенню до стандартів ЄС.

Слушною є пропозиція уточнення в Законі України «Про публічно-приватне партнерство» дефініції «приватний партнер», під якою дисертантка пропонує розуміти фізичну особу або юридичну особу (резидента або нерезидента), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ПІП, яка є стороною договору ПІП.

Заслуговує на увагу проведений аналіз практики реалізації проєктів ПІП у сфері управління об'єктами культурної спадщини, що дасть змогу запровадити європейський досвід ПІП у цій сфері та нормативно врегулювати специфічні проєкти ПІП, що пов'язані із збереженням культурної спадщини, з урахуванням вимог воєнного стану та завдань післявоєнної відбудови.

Науковою новизною відзначається дослідження ролі публічного управління у реалізації проєктів ПІП в енергетичній сфері, сфері культури (охорони культурної спадщини), критичної інфраструктури та оборони. Зокрема, подальший розвиток енергетичних ПІП дасть змогу підвищити енергоефективність та знизить залежність від імпорту енергоносіїв.

Теоретичне значення дисертації полягає у формуванні концептуальних засад ПІП як правового інституту, визначенні його сутності, правової природи та особливостей реалізації в певних сферах. Результати дослідження сприяють розвитку науки адміністративного права та процесу, зокрема в частині удосконалення взаємодії публічних та приватних суб'єктів для забезпечення публічного інтересу в сфері ПІП.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх спрямованістю на вдосконалення чинного законодавства у сфері ПІП. В умовах російської збройної агресії проти України та майбутнього відновлення ключове значення матиме залучення інвестицій за допомогою механізмів ПІП у відновлення критичної інфраструктури, енергетики та оборони.

За матеріалами дисертації опубліковано достатню кількість наукових праць, що забезпечує належну апробацію результатів дослідження та їх впровадження в науковий обіг.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Відзначаючи актуальність і наукову цінність дисертаційного дослідження К.О. Єфіменко, обґрунтованість і значення його положень, слід звернути увагу на окремі моменти, які носять дискусійний характер або потребують певних пояснень, а саме:

1. У дисертаційному дослідженні (с. 116, 134, 139, 149) авторкою запропоновано удосконалення системи суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства шляхом створення нового центрального органу виконавчої влади, на який пропонується покласти повноваження щодо координації, методологічної допомоги, стандартизації процедур та юридичного супроводу проєктів ППП, а також формування спеціалізованого агентства із супроводу енергетичних проєктів і профільних підрозділів у структурі міністерств та інших публічних органів, відповідальних за реалізацію державної політики у відповідних сферах. Загалом запропонований підхід становить науковий інтерес, однак окремі його положення потребують додаткового уточнення.

Зокрема, якими критеріями керувалася авторка, обґрунтовуючи доцільність створення спеціалізованого агентства саме у сфері енергетики, тоді як механізми публічно-приватного партнерства можуть застосовуватися і в інших галузях (зокрема, у сфері транспорту, охорони здоров'я чи освіти)? У зв'язку з цим потребує уточнення наукова позиція дисертантки щодо критеріїв формування запропонованої інституційної моделі публічного управління.

2. Дисертанткою на стор. 71 наголошується на значній ролі кредиторів і донорів у процесі реалізації проєктів ППП, які, хоча й не є сторонами договору ППП, проте можуть здійснювати опосередкований вплив на підготовку відповідних договорів через встановлення фінансових умов, механізмів забезпечення зобов'язань та інших вимог до структури фінансування проєкту.

При цьому, окремою групою суб'єктів публічного управління у сфері ППП (факультативні суб'єкти), на стор. 148 визначено органи, уповноважені на розгляд скарг та вирішення спорів у межах реалізації проєктів ППП, зокрема суди та Антимонопольний комітет України. Водночас питання віднесення зазначених суб'єктів до системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП у роботі недостатньо досліджено. Потребує додаткових пояснень яким чином кредитори та донори, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть розглядатися як суб'єкти публічного управління. У зв'язку з цим доцільним видається більш детальне обґрунтування критеріїв віднесення зазначених інституцій до системи суб'єктів публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства.

3. У дисертаційному дослідженні (стор. 119) авторкою обґрунтовується доцільність розширення визначення приватного партнера шляхом поширення його також на фізичних осіб, що пропонується відобразити у змінах до статті 1 Закону України «Про публічно-приватне партнерство» шляхом викладення пункту 25 у наступній редакції: «25) приватний партнер – фізична особа або

юридична особа (резидент або нерезидент), що створена з урахуванням вимог конкурсної документації та цього Закону або спеціально створена виключно для реалізації проєкту ППП, яка є стороною договору ППП».

Загалом така наукова позиція має право на існування, однак окремі її положення викликають певні дискусії. Зокрема, постає питання якими саме правовими та економічними аргументами обґрунтовується можливість участі фізичних осіб у статусі приватного партнера, зважаючи на те, що реалізація проєктів публічно-приватного партнерства зазвичай пов'язана зі значними інвестиційними зобов'язаннями, складними механізмами фінансування та розподілу ризиків, які традиційно забезпечуються саме юридичними особами з огляду на вимоги щодо фінансової спроможності та відповідальності за виконання зобов'язань.

Зауважимо, що зазначені вище зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Єфіменко К.О.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні» є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права.

Дисертація відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), та Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор – Єфіменко Крістіна Олегівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Завідувач кафедри адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор Діхтієвський П.В.:

Просимо дисертантку надати відповіді на рекомендації та зауваження рецензентів.

Єфіменко К.О.:

Хочу подякувати шановним рецензентам за висловлені поради, рекомендації та зауваження до мого дисертаційного дослідження. Було висловлено низку дискусійних положень щодо окремих елементів дисертації, які мають значення для подальшого удосконалення та розвитку наукових досліджень у цій тематиці та будуть враховані у подальшій науковій діяльності.

В **обговоренні** дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Діхтієвський П.В.: Хотів би зазначити, що мета дослідження розкрита, а завдання дисертації виконані в повному обсязі. Особливої уваги заслуговує наукова новизна роботи – у ній розкрито не лише теоретичні питання, але й зроблено акцент на вирішенні реальних практичних завдань. Робота є надзвичайно актуальною, оскільки від ефективності публічного управління у сфері ППП в Україні залежить належне функціонування інституту ППП та залучення інвестицій для відбудови держави в умовах війни. Хотів би також підкреслити, що на основі проведеного аналізу та сформульованих теоретичних висновків дисертанткою розроблено практичні пропозиції щодо удосконалення документів, які регулюють публічне управління у сфері ППП в Україні. Запропоновані дисертанткою положення є науково обґрунтованими. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права та процесу Соломаха А.Г.: Ознайомившись з дисертаційною роботою можу сказати, що дослідження виявилось надзвичайно цікавим, зчітко висловленою авторською позицією щодо ролі Уповноваженого у справах ЄСПЛ. Використані методи дослідження відповідають задачам, проведено глибоке дослідження проблем публічного управління у сфері ППП в Україні з різних позицій. Вважаю, що дисертаційна робота виконана на високому теоретичному та практичному рівні та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеню доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

В. Савицька: Хочу підтримати усі позитивні відгуки щодо даної роботи. Зауважую, що тема дуже актуальна і необхідна сьогодні, в умовах руху країни шляхом до європейської інтеграції. Звертає на себе увагу повнота, обґрунтованість і необхідність дослідження для сучасної юридичної науки. Вважаю, що дисертаціє є цілісним завершеним науковим дослідженням, яке засвідчує високий рівень фахової компетентності авторки у даній проблемі, тому прошу підтримати дисертантку. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам які ставляться до дисертацій на здобуття ступеню доктора філософії і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

1. Обгрунтування вибору теми дослідження. Актуальність дослідження публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства (далі – ППП) обумовлена наступними чинниками.

Розбудова України як європейської, демократичної та правової держави в умовах обмеженості бюджетних ресурсів і потреби відновлення інфраструктури через збройну агресію російської федерації зумовлює актуальність використання ППП як інструменту залучення ресурсів приватного сектору для задоволення публічного інтересу, із збереженням державного контролю та власності над важливими для суспільства об'єктами.

Актуальність удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні зумовлена необхідністю подолання інституційних, правових та управлінських бар'єрів, що стримують ефективне використання ППП як інструменту відновлення та розвитку економіки, попри його доведену результативність у розвинених країнах світу.

Відсутність належного дослідження проблематики публічного управління у сфері ППП обумовлює наукову новизну дослідження, а істотні зміни правового регулювання ППП в Україні, зокрема у зв'язку з прийняттям у 2025 році Закону України «Про публічно-приватне партнерство», вимагають переосмислення ролі публічної влади, змісту управлінських повноважень та адміністративно-правового механізму інституту ППП, а також актуалізації (перегляду та уточнення) раніше сформульованих наукових висновків.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка відповідно Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III, а також відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. №476 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні»; напряму 20 «Оновлення правової парадигми організації та здійснення господарської (економічної) діяльності в Україні для забезпечення конструктивного поєднання, взаємоузгодження публічних та приватних інтересів у регулюванні господарської (економічної) діяльності, суттєвого покращення правових умов для розвитку української економіки та підвищення рівня життя населення» підрозділу 1.7 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Загальними зборами Національної академії правових наук України 26 березня

2021 року; завдання 19 «Сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, спрямованого на підвищення інституційної спроможності суб'єктів державної регіональної політики» оперативної цілі 1 стратегічної цілі «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695. Тема дисертації кореспондує із науково-дослідною темою «Розробка системного вчення про основні права людини з метою втілення в Україні європейських правових цінностей у контексті розбудови громадянського суспільства» №19 БФ 042-01, яка досліджується в Навчально-науковому інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Стратегічною темою наукових досліджень кафедри адміністративного права та процесу «Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного та адміністративного процесуального права в умовах нового часу: виклики, рішення, європейський вектор», затвердженою Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка №17 від 30 квітня 2024 р.

Тема дисертації затверджена протоколом засідання Вченої ради Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 5 від 01 листопада 2022 р., та уточнена протоколом засідання Вченої ради Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка № 8 від 28 жовтня 2025 р.

3. Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є комплексне теоретико-правове дослідження публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні та розроблення на цій основі пропозицій щодо його вдосконалення з урахуванням європейських стандартів і досвіду.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційному дослідження поставлені такі основні *завдання*:

1) проаналізувати наукові підходи до визначення поняття та сутності ППП;

2) дослідити генезис та етапи становлення і розвитку інституту ППП в Україні та світі;

3) розкрити поняття та особливості публічного управління у сфері ППП;

4) проаналізувати механізм адміністративно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП в Україні;

5) визначити систему суб'єктів публічного управління у сфері ППП, з'ясувати їх повноваження та особливості взаємодії у процесі підготовки та реалізації проєктів ППП в Україні;

6) дослідити галузеві особливості публічного управління у сфері ППП;

7) проаналізувати європейський досвід публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства та можливості його запровадження в Україні;

8) розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні, з урахуванням сучасних викликів.

4. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі публічного управління у сфері ППП.

5. Предметом дослідження є публічне управління у сфері ППП в Україні.

6. Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становить сукупність методів і прийомів наукового пізнання, використання яких дало можливість досягти поставленої мети й забезпечити наукову достовірність та чіткість отриманих теоретичних результатів. Зокрема, у процесі дисертаційного дослідження використано комплексний підхід і сукупність загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, що забезпечило всебічний аналіз публічного управління у сфері ППП, серед яких найбільшого використання набули діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний та статистичний методи.

Теоретичну базу дослідження проблематики публічного управління у сфері ППП в Україні стали наукові праці, в яких досліджувалися різні питання публічного управління: Ю. Битяка, О. Вольської, П. Діхтієвського, В. Галунько, Т. Мацелик, С. Квітки, І. Ковбаса, В. Колпакова, О. Лазор, В. Пашинського, В. Полюхович, В. Струкової та ін. Також, в ході дисертаційного дослідження вивчалися наукові праці, присвячені окремим аспектам ППП, в тому числі адміністративно-правового забезпечення ППП, таких вчених: Є. Генсіровського, О. Дідича, В. Завертнєвої-Ярошенко, І. Косач, В. Круглова, Ю. Мех, П. Покатаєва, М. Сатановської, Ф. Узунова та ін. Аналіз перелічених наукових джерел дозволив, зокрема, дослідити поняття та сутність ППП, генезу інституту ППП в Україні та світі, поняття та сутність публічного управління, механізм адміністративно-правового регулювання ППП, роль адміністративного договору як інструменту публічного управління у сфері ППП.

Нормативно-правову базу роботи становлять норми Конституції України, законодавство та підзаконні нормативно-правові акти України, законодавство ЄС та країн-членів ЄС, міжнародні договори, акти та рекомендації міжнародних організацій.

Емпіричну базу аналітичні та статистичні дані щодо діяльності суб'єктів публічного управління, матеріали національної судової практики, результати експертних досліджень, матеріали фахових видань, довідкові джерела, тощо.

7. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній правовій науці комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Основні наукові положення, що визначають новизну дослідження та виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

- запропоновано авторське визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства», під яким слід розуміти діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями

щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами;

- визначено та охарактеризовано структуру публічного управління у сфері ППП, яка включає: 1) суб'єктів публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу; 2) об'єкт публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу; 3) керуючий вплив у процесі публічного управління у сфері ППП, що реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів; 4) зворотні зв'язки у процесі публічного управління у сфері ППП, що забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку;
- обґрунтовано, що особливістю публічного управління у сфері ППП є розподіл управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. На етапі підготовки проєкту провідна роль належить публічному партнеру як носію владних повноважень, тоді як під час реалізації проєкту відбувається перехід до договірних механізмів регулювання, а приватний партнер після укладення договору ППП набуває статусу суб'єкта публічного управління, що зумовлює зміну його правового статусу.

удосконалено:

- підходи до періодизації становлення та розвитку ППП в Україні за критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання шляхом виділення шести основних етапів: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX - кінець XIX століття); 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття); 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.); 4) формування національної правової бази у сфері ППП (1991 - 2010 рр.); 5) розвиток законодавства з питань державно-приватного партнерства (2010 - 2025 рр.); 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (2025 р. - сьогодні).
- підходи до систематизації ознак публічного управління у сфері ППП: 1) спрямованість на задоволення публічного інтересу; 2) комплексність та міжгалузевий характер; 3) використання адміністративного договору; 4) партнерський характер управління; 5) ризик-орієнтованість та результативність; 6) прозорість, підзвітність і залучення громадськості;
- теоретичні підходи щодо визначення системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП, їх класифікації та необхідності утворення нових спеціальних органів публічного управління у сфері ППП (центральний орган виконавчої влади - Національне агентство з питань підтримки ППП; Державне агентство з розвитку енергетичних партнерств; профільні підрозділи у структурі

міністерств та інших публічних органів, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах).

- класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері ППП виходячи з їх повноважень: публічні суб'єкти (органи публічної влади); приватні суб'єкти (потенційні та визначені приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України).

- підходи до класифікації приватних партнерів та обґрунтування необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо визначення поняття «приватний партнер» в частині розширення кола приватних суб'єктів, зокрема, за рахунок фізичних осіб;

- визначення та характеристику механізму адміністративно-правового забезпечення публічного управління в сфері ППП як сукупності наступних елементів: 1) об'єкт - суспільні відносини у сфері ППП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) суб'єкти - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ППП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки в межах партнерських проєктів; 3) адміністративно-правові норми, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ППП; 4) адміністративно-правові відносини, що виникають між публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ППП; 5) методи впливу, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми), загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі).

- підходи до класифікації держав за критерієм правового регулювання та інституційного забезпечення ППП: 1) держави, у яких діє спеціальний закон, що регулює правовідносини у сфері ППП, і розвинена система підзаконного регулювання та спеціалізованих інституцій; 2) держави, де відсутній спеціальний закон про ППП, а регулювання здійснюється через інше законодавство, зокрема норми адміністративного і цивільного права; 3) держави, які перебувають на етапі формування спеціального законодавства про ППП.

дістали подальшого розвитку:

- підходи щодо визначення поняття та ознак ППП як правового інституту;

- наукові розробки щодо визначення поняття та системи нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП;

- підходи до вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП у відповідності до стандартів Європейського Союзу;

- теоретичні підходи щодо необхідності розповсюдження дії Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони із врахуванням спеціального режиму безпеки та обмежень доступу до інформації;

- наукові розробки щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання захисту об'єктів культурної спадщини при реалізації проєктів ППП шляхом внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про публічно-приватне партнерство» щодо гарантування охорони об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення належного інформування потенційного приватного партнера про встановлені законодавством режими використання, збереження та обмеження щодо таких об'єктів ще на етапі підготовки конкурсу, та внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення з метою посилення адміністративної відповідальності за порушення режиму охорони культурної спадщини під час виконання договорів ППП та концесії.

8. Практичне значення полягає в можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у науково-дослідній сфері у ході подальших наукових досліджень публічного управління у сфері ППП, у нормотворчій діяльності з метою вдосконалення законодавства України у сфері ППП, у правозастосовній діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також при підготовці та реалізації ними проєктів ППП, зокрема у сферах енергетики, оборони та культури. Висновки та пропозиції, сформульовані в дисертаційній роботі, впроваджено та можуть бути використані у:

- законотворчості – під час підготовки нормативно-правових актів та формування аналітичних матеріалів з питань ППП, зокрема у сфері культури Міністерством культури України (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Міністерства культури України від 23.01.2026);
- в навчальному процесі під час підготовки фахівців у галузі знань D8 «Право» в ході викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Т. Шевченка від 19.01.2026);
- у практичній діяльності при опрацюванні питання реалізації та управління проєктами ППП, зокрема у сфері енергетики та управління об'єктами державної власності (довідки ДСП «Чорнобильська АЕС» від 12.11.2025 № 15; філії ВП «Атомпроектінжиніринг» АТ «НАЕК «Енергоатом» від 12.11.2025 № 111/15-46; АТ «Фонд декарбонізації України» від 19.11.2025 № 665/11-25).

9. Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, а також результати дослідження були висвітлені на 8 науково-практичних конференціях та круглих столах.

Практичні рекомендації щодо удосконалення публічного управління в сфері ППП та вдосконалення законодавства України, що регулює питання ППП, було представлено на виступах та в опублікованих доповідях на науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, зокрема на: Міжнародній

науково-практичній конференції «Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні» (м. Київ, 15 грудня 2022 р.); круглому столі «Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи» (м. Харків, 17 березня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови» (м. Київ, 5 травня 2023 р.); Науково-практичній конференції «Європейські орієнтири публічного управління» (м. Київ, 12 травня 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції Science, Technology and Industry in the Digital Age (Гамбург, Німеччина, 24-26 вересня 2025 р.); VI міжнародній науково-теоретичній конференції «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень» (м. Київ, 3 жовтня 2025 р.); Науково-практичній конференції «Реформування публічної служби: здобутки, виклики та перспективи» (м. Харків, 10 грудня 2025 р.); Конференції «Культура та інвестиції: публічно-приватне партнерство, меценатство, інвестиційні проєкти» (м. Київ, 11 грудня 2025 р.).

10. Публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 11 публікаціях, серед яких: одна стаття - у закордонному виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection; чотири статті – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та шість – тези доповідей на науково-теоретичній та науково-практичних конференціях, круглих столах.

Список опублікованих праць за темою дисертації
Статті у наукових фахових виданнях України:
(які входять до переліку МОН України)

1. Єфіменко К.О. Поняття публічного управління у сфері державно-приватного партнерства. *Право.ua*. 2024. № 3. С. 69–75. DOI https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.10.

2. Yefimenko Kristina, Frolov Mykhailo, Sokorynskyi Yurii, Buryk Myroslav, Noskov Oleksii. Regulatory Mechanisms of Business-Government Interaction in the Field of Administrative Management: Global Practices and Opportunities for the State. *International Journal of Organizational Leadership*. 2025. Vol. 14 (First Special Issue), P. 660–678. DOI 10.33844/ijol.2025.60508. **WoS.**

3. Єфіменко К.О. Механізм державно-приватного партнерства у контексті реформування системи управління публічними інвестиціями в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3 Ч. 2. С. 94–99. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.14.

4. Єфіменко К.О. Поняття та особливості публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства. *Наше Право*. 2025. № 2. С. 453–458. DOI https://doi.org/10.71404/NP.2025.2.69.

5. Пашинський В.Й., Єфіменко К.О. Публічно-приватне партнерство у відновлюваній енергетиці: міжнародні підходи до правового регулювання.

Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. № 91 Ч. 3. С. 182–188. DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.27.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Єфіменко К. О. Публічне управління у сфері державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану. *Забезпечення прав людини в умовах воєнного стану в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2022 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. С. 99-102;

2. Єфіменко К. О. Трансформація механізмів державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи*: матеріали круглого столу (17 березня 2023 року): електр. збірник. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 134–138.

3. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство як інструмент публічного управління в умовах воєнного стану та мирної розбудови. *Актуальні питання розвитку юридичної науки і практики в умовах воєнного стану та мирної розбудови*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (5 травня 2023 року): електр. збірник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 211–215.

4. Єфіменко К. О. Впровадження принципів належного врядування в публічне управління у сфері державно-приватного партнерства. *Science, Technology and Industry in the Digital Age: proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (September 24–26, 2025): electr. collection. Hamburg, Germany: International Scientific Unity, 2025. С. 142–146.

5. Єфіменко К. О. Державно-приватне партнерство в умовах реформування системи управління публічними інвестиціями. *Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень*: матеріали VI Міжнар. наук.-теор. конф. (3 жовтня 2025 року): електр. збірник. Київ: МЦНД, 2025. С. 175–179.

6. Єфіменко К. О. Публічне управління в сфері публічно-приватного партнерства у відновленні критичної інфраструктури України. *Реформування публічної служби: здобутки, виклики та перспективи*: матеріали наук.-практ. конф., 10 грудня 2025 року. м. Харків. С. 178–181.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Єфіменко К. О. Законодавчі ініціативи у сфері державно-приватного партнерства в Україні. *Grail of Science*. 2022. № 18–19. С. 52–57. DOI https://doi.org/10.36074/grail-of-science.26.08.2022.08.

2. Єфіменко К. О. Проблеми підготовки та реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері культури та охорони культурної спадщини в Україні. *Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та*

мультидисциплінарність: матеріали ІІ Міжнар. наук. конф. 26 серпня 2022 р. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 112–113.

11. Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які, своєю чергою, складаються з восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 241 сторінок, із яких на 161 сторінках міститься основний текст роботи. Список використаних джерел нараховує 174 найменувань.

12. Характеристика особистості здобувача. Єфіменко Крістіна Олегівна наказом від 30 вересня 2022 року № 373-34 зарахована до аспірантури (заочна форма навчання) Київського національного університету імені Тараса Шевченка (третій рівень вищої освіти) за спеціальністю 081 «Право», в якій вона навчається донині.

Єфіменко Крістіна Олегівна повністю виконала освітньо-наукову програму Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю 081 «Право», а також самостійно проводила наукове дослідження за темою дисертації.

Під час підготовки дисертації та виконання індивідуального плану Єфіменко Крістіна Олегівна повною мірою зарекомендувала себе сумлінною дослідницею, відповідальною та дисциплінованою аспіранткою, яка брала активну участь у науково-навчальних заходах кафедри, успішно склала всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені навчальним планом та освітньо-науковою програмою аспірантури Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

13. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури та забезпечує легкість і доступність його сприйняття.

Рецензенти рекомендують: відповідно до **п.п. 15, 16** Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, ***пропонується такий склад разової ради***:

Голова ради:

Діхтієвський Петро Васильович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України.

Рецензенти:

Задирака Наталія Юріївна - докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Сусак Марина Сергіївна – докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Ковбас Ігор Васильович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного права Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Чуб Антон Володимирович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Національна академія управління».

Жоден з членів разової спеціалізованої вченої ради не має реального чи потенційного конфлікту інтересів щодо здобувачки Єфіменко Крістіни Олегівни (зокрема, не є її близькими особами) та/або її наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації **Єфіменко Крістіни Олегівни** та повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1.Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Єфіменко Крістіни Олегівни** на тему **«Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні».**

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Єфіменко К.О. відповідає спеціальності 081 Право та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп.6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.**

3. Рекомендувати дисертацію **Єфіменко Крістіни Олегівни на тему «Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати вченій раді Навчально-наукового інституту права затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Діхтієвський Петро Васильович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України.

Рецензенти:

Задирака Наталія Юріївна - докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Сусак Марина Сергіївна – докторка філософії в галузі знань 08 «Право», асистентка кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Офіційні опоненти:

Ковбас Ігор Васильович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного права Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Чуб Антон Володимирович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Національна академія управління».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді дисертації **Єфіменко Крістіни Олегівни:**

«За» – 8 осіб.
«Проти» – немає.
«Утримались» – немає.

Презентація Єфіменко Крістіни Олегівни на 16 стор. додається.

Директорка
Навчально-наукового інституту права,
докторка юридичних наук, професорка **Оксана ВАСИЛЬЧЕНКО**

Головуючий на засіданні
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України,
завідувач кафедри адміністративного
права та процесу **Петро ДІХТІЄВСЬКИЙ**

Секретарка засідання докторка
філософії в галузі права, асистентка
кафедри адміністративного права та
процесу **Аліна ЦЬОМЕНКО**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Дисертація
на здобуття наукового ступеня доктора філософії

«Публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні»

Єфіменко Крістіна Олегівна

Науковий керівник: Пашинський Володимир Йосипович,
доктор юридичних наук, доцент

Актуальність теми дисертаційного дослідження

І. Розбудова України як європейської, демократичної та правової держави в умовах обмеженості бюджетних ресурсів і потреби відновлення інфраструктури через збройну агресію російської федерації зумовлює актуальність використання публічно-приватного партнерства (ППП) як інструменту залучення ресурсів приватного сектору для задоволення публічного інтересу, із збереженням державного контролю та власності над важливими для суспільства об'єктами.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Utilitas, Honor et Gloria
1834

Актуальність теми дисертаційного дослідження

II. Актуальність удосконалення публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні зумовлена необхідністю подолання інституційних, правових та управлінських бар'єрів, що стримують ефективне використання ППП як інструменту відновлення та розвитку економіки, попри його доведену результативність у розвинених країнах світу.

Актуальність теми дисертаційного дослідження

III. Відсутність належного дослідження проблематики публічного управління у сфері ППП обумовлює наукову новизну дослідження, а істотні зміни правового регулювання ППП в Україні, зокрема у зв'язку з прийняттям у 2025 році Закону України «Про публічно-приватне партнерство», вимагають переосмислення ролі публічної влади, змісту управлінських повноважень та адміністративно-правового механізму інституту ППП, а також актуалізації (перегляду та уточнення) раніше сформульованих наукових висновків.

Київський національний університет
Utilitas. Honor et Gloria
1834
імені Тараса Шевченка

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами

Робота виконана відповідно Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III, а також відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. №476 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні»; напряму 20 «Оновлення правової парадигми організації та здійснення господарської (економічної) діяльності в Україні для забезпечення конструктивного поєднання, взаємоузгодження публічних та приватних інтересів у регулюванні господарської (економічної) діяльності, суттєвого покращення правових умов для розвитку української економіки та підвищення рівня життя населення» підрозділу 1.7 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Загальними зборами Національної академії правових наук України 26 березня 2021 року; завдання 19 «Сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, спрямованого на підвищення інституційної спроможності суб’єктів державної регіональної політики» оперативної цілі 1 стратегічної цілі «Розбудова ефективного багаторівневого врядування» Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695.

Тема дисертації кореспондує із науково-дослідною темою «Розробка системного вчення про основні права людини з метою втілення в Україні європейських правових цінностей у контексті розбудови громадянського суспільства» №19 БФ 042-01, яка досліджується в Навчально-науковому інституті права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Стратегічною темою наукових досліджень кафедри адміністративного права та процесу «Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного та адміністративного процесуального права в умовах нового часу: виклики, рішення, європейський вектор», затвердженою Вченою радою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка №17 від 30 квітня 2024 р.

Мета дослідження

комплексно дослідити публічне управління у сфері ППП в Україні та сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення з урахуванням європейських стандартів і досвіду.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові підходи до визначення поняття та сутності публічно-приватного партнерства.
2. Дослідити генезис та етапи становлення і розвитку інституту ППП в Україні та світі.
3. Розкрити поняття та особливості публічного управління у сфері ППП.
4. Проаналізувати механізм адміністративно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП в Україні.
5. Визначити систему суб'єктів публічного управління у сфері ППП, з'ясувати їх повноваження та особливості взаємодії у процесі підготовки та реалізації проєктів ППП в Україні.
6. Дослідити галузеві особливості публічного управління у сфері ППП.
7. Проаналізувати європейський досвід публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства та можливості його запровадження в Україні.
8. Розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення публічного управління у сфері ППП в Україні, з урахуванням сучасних викликів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі публічного управління у сфері публічно-приватного партнерства.

Предметом дослідження є публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства в Україні.

Методи дослідження

Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність загальнофілософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, серед яких найбільшого використання набули діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-юридичний, системно-структурний методи.

Використання ***діалектичного методу***, зокрема, дало можливість простежити генезу інституту ППП, виявити вплив різноманітних чинників на формування системи законодавства у сфері ППП, розвиток системи суб'єктів публічного управління та еволюцію реалізації ППП як у цілому, так і в окремих галузях економіки.

Порівняльно-правовий метод було використано для дослідження європейського законодавства та досвіду. З його допомогою проаналізовано законодавство та практику публічного управління у сфері ППП в державах – членах ЄС та визначено можливості імплементації європейських підходів у законодавство України.

Історико-правовий метод дозволив дослідити генезу інституту публічно-приватного партнерства в Україні та світі, виокремити основні етапи його становлення та простежити зміну управлінських і правових підходів до реалізації ППП.

Формально-юридичний метод дозволив уточнити зміст базових дефініцій, зокрема поняття та сутності публічно-приватного партнерства, публічного управління, а також проаналізувати нормативно-правові засади публічного управління у цій сфері

За допомогою ***системно-структурного методу*** досліджено систему суб'єктів публічного управління, структуру публічно-управлінської системи ППП, елементи адміністративно-правового механізму.

Наукова новизна

Уперше:

Запропоновано **авторське визначення поняття «публічне управління у сфері публічно-приватного партнерства»**, під яким слід розуміти діяльність суб'єктів публічного управління, наділених відповідними повноваженнями щодо формування та реалізації політики у сфері ППП, а також здійснення владно-організуючого впливу у сфері ППП, з метою задоволення публічного інтересу шляхом розподілу відповідальності та ризиків між публічним і приватним партнерами

Представлено **структуру публічного управління у сфері ППП**, яка включає:

1) **суб'єктів** публічного управління у сфері ППП - сукупність публічних і приватних учасників, які на різних стадіях життєвого циклу ППП здійснюють управлінський вплив з метою забезпечення публічного інтересу;

2) **об'єкт** публічного управління у сфері ППП - суспільні відносини, що виникають у процесі ініціювання, підготовки, укладення та реалізації проєктів ППП і становлять зміст управлінського впливу;

3) **керуючий вплив** у процесі публічного управління у сфері ППП, що реалізується через поєднання владно-розпорядчих і договірних механізмів;

4) **зворотні зв'язки** у процесі публічного управління у сфері ППП, що забезпечують надходження до суб'єкта управління інформації про хід реалізації проєкту, результативність впливу та зміни в об'єкті через контроль, моніторинг, звітність і підсумкову оцінку

Наукова новизна

Уперше:

Обґрунтовано **особливості публічного управління у сфері ППП** щодо розподілу управлінських повноважень між публічним та приватним суб'єктами на різних етапах ППП. На **етапі підготовки проєкту** провідна роль належить публічному партнеру як носію владних повноважень, тоді як **під час реалізації проєкту** відбувається перехід до договірних механізмів регулювання, а **приватний партнер** після укладення договору ППП **набуває статусу суб'єкта публічного управління**, що зумовлює зміну його правового статусу.

Удосконалено:

Підходи до періодизації становлення та розвитку ППП в Україні за критерієм рівня розвитку суспільних відносин та зміни правового регулювання шляхом виділення шести основних етапів: 1) формування ранніх форм (протоформ) ППП (IX- кінець XIX століття); 2) дореволюційні концесійні моделі (кінець XIX - початок XX століття); 3) радянська централізована модель (1917-1991 рр.); 4) формування національної правової бази у сфері ППП (1991 - 2010 рр.); 5) розвиток законодавства з питань державно-приватного партнерства (2010 - 2025 рр.); 6) приведення у відповідність до європейських стандартів законодавства з питань ППП (2025 р. - сьогодні).

Підходи до систематизації ознак публічного управління у сфері ППП: 1) спрямованість на задоволення публічного інтересу; 2) комплексність та міжгалузевий характер; 3) використання адміністративного договору; 4) партнерський характер управління; 5) ризик-орієнтованість та результативність; 6) прозорість, підзвітність і залучення громадськості.

Теоретичні підходи щодо визначення системи суб'єктів публічного управління у сфері ППП, їх класифікації та необхідності утворення нових спеціальних органів публічного управління у сфері ППП (центральний орган виконавчої влади - Національне агентство з питань підтримки ППП; Державне агентство з розвитку енергетичних партнерств; профільні підрозділи у структурі міністерств та інших публічних органів, відповідальних за реалізацію публічної політики у відповідних сферах).

Класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері ППП виходячи з їх повноважень: публічні суб'єкти (органи публічної влади); приватні суб'єкти (потенційні та визначені приватні партнери) і факультативні суб'єкти (органи оскарження та вирішення спорів, зокрема суди та Антимонопольний комітет України).

Удосконалено:

Підходи до **класифікації приватних партнерів** та обґрунтування **необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо визначення поняття «приватний партнер»** в частині розширення кола приватних суб'єктів, зокрема, за рахунок фізичних осіб

Визначення та характеристику **механізму адміністративно-правового забезпечення публічного управління в сфері ППП** як сукупності наступних елементів: 1) **об'єкт** - суспільні відносини у сфері ППП, що потребують регулювання нормами адміністративного права; 2) **суб'єкти** - з одного боку, публічні органи, наділені владними повноваженнями у сфері ППП, з іншого - фізичні та юридичні особи приватного права, які реалізують права й обов'язки в межах партнерських проєктів; 3) **адміністративно-правові норми**, спрямовані на організацію та впорядкування відносин у сфері ППП; 4) **адміністративно-правові відносини**, що виникають між публічними і приватними суб'єктами для забезпечення публічного інтересу під час реалізації проєктів ППП; 5) **методи впливу**, серед яких: прямі (владні рішення, встановлення вимог, затвердження процедур, укладання договорів), непрямі (економічні стимули, гарантії, пільги, компенсаційні механізми), загальні (податкове, бюджетне, антимонопольне та інше регулювання) і спеціальні (концесійні режими, галузеві програми, пілотні механізми, участь держави в капіталі)

Підходи **до класифікації держав за критерієм правового регулювання та інституційного забезпечення ППП**: 1) держави, у яких **діє спеціальний закон**, що регулює правовідносини у сфері ППП, і розвинена система підзаконного регулювання та спеціалізованих інституцій; 2) держави, де **відсутній спеціальний закон** про ППП, а регулювання здійснюється через інше законодавство, зокрема норми адміністративного і цивільного права; 3) держави, які перебувають на **етапі формування спеціального законодавства** про ППП

Набули подальшого розвитку:

Підходи до визначення поняття та ознак ППП

Наукові розробки щодо визначення поняття та системи нормативно-правового забезпечення публічного управління у сфері ППП

Підходи до вдосконалення нормативно-правового забезпечення ППП у відповідності до стандартів Європейського Союзу

Підходи щодо необхідності розповсюдження дії Закону України «Про публічно-приватне партнерство» на сферу оборони

Пропозиції вдосконалення чинного законодавства щодо реалізації проєктів ППП стосовно об’єктів культурної спадщини шляхом розроблення змін до законодавства, спрямованих на узгодження процедур передачі об’єктів культурної спадщини у ППП із вимогами законодавства з питань охорони культурної спадщини, розширення переліку істотних умов договору ППП, визначення спеціальних вимог до конкурсної документації, а також запровадження додаткових гарантій державного контролю та відповідальності приватного партнера.

Практичне значення одержаних результатів

Висновки та пропозиції, сформульовані в дисертаційній роботі, впроваджено та можуть бути використані у:

- **законотворчості** – під час підготовки нормативно-правових актів та формування аналітичних матеріалів з питань ППП, зокрема у сфері культури Міністерством культури України (далі – Мінкульт) (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Мінкульту від 23.01.2026);

- **в навчальному процесі** під час підготовки фахівців у галузі знань D8 «Право» в ході викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Т. Шевченка від 19.01.2026);

- **у практичній діяльності** при опрацюванні питання реалізації та управління проєктами ППП, зокрема у сфері енергетики та управління об’єктами державної власності (довідки ДСП «Чорнобильська АЕС» від 12.11.2025 № 15; філії ВП «Атомпроектінжиніринг» АТ «НАЕК «Енергоатом» від 12.11.2025 № 111/15-46; АТ «Фонд декарбонізації України» від 19.11.2025 №665/11-25).

Дякую за увагу!

